

POROČILO O IZVEDBI PROJEKTA ZA PROMOCIJO ZDRAVJA NA DELOVNEM MESTU

»Z ZNANJEM DO ZDRAVJA ZAPOSLENIH«

1. Partnerji v projektu

Na javni razpis Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije za sofinanciranje projektov za promocijo zdravja na delovnem mestu v letu 2013 in 2014, ki je bil objavljen v Ur. l. RS št.35/26.4. 2013 so partnerji *Konfederacija sindikatov javnega sektorja Slovenije, Inštitut za produktivnost, Družbeno-medicinski inštitut pri ZRC SAZU* in *Center za novo zdravje GLOTTA Nova* prijaviili projekt »**Z znanjem do zdravja zaposlenih**«.

Konzorcij partnerjev je vodila **Konfederacija sindikatov javnega sektorja Slovenije (KSJS)**, ki je bila še posebej zainteresirana za širjenje znanj o zdravstvenih tveganjih in izvajanju preventivnih ukrepov in izboljšanje zdravstvene in varnostne ozaveščenosti zaposlenih v javnem sektorju. KSJS v sedmih sindikatih vključuje 74 000 članov iz javnih zavodov na področju izobraževanja, otroškega varstva, zdravstva, socialnega varstva, policije, pravosodja in državne uprave.

Inštitut za produktivnost d.o.o. je poleg svetovanja pri razvoju potencialov zaposlenih za uspešno delo uveljavljen kot izvajalec promocije zdravja na delovnem mestu, upravljanja s stresom in izgorelostjo na delovnem mestu. V projektu *Z znanjem do zdravja zaposlenih* je zagotavljal podporo pri ustanavljanju in delu skupine za zdravje v SB Novo mesto ter izvedel delavnice za obvladovanje stresa, izvajal usposabljanje sindikalnih zaupnikov in skrbel za promocijo projekta preko socialnih omrežij in v medijih.

Družbeno-medicinski inštitut ZRC SAZU opravlja raziskovalno delo na več področjih prebivalstvenega gibanja in duševnega zdravja (motnje razpoloženja, poklicni stres, funkcionalna in kognitivna remediacija, dolgotrajna oskrba). V okviru projekta je izvedel analizo obremenitev pri zaposlenih v Splošni bolnišnici Novo mesto in predstavil ugotovitve skupini za zdravje, vodstvu in zaposlenim.

Glotta Nova je mednarodno priznan in uveljavljen trening center za odrasle. Dejavnost centra je izobraževanje in usposabljanje s področja mehkih veščin. V okviru projekta je sodelovala pri pripravi strategije za izvajanje promocije zdravja na delovnem mestu ter pripravila in izvedla coaching program za vodje in člane skupine za zdravje v SB Novo mesto.

Zunanji partner v projektu je bila **Splošna bolnišnica Novo mesto** kot velik zavod na področju zdravstvenega varstva s 1000 zaposlenimi, ki je na predlog sindikata sodelovala kot pilotna organizacija za promocijo zdravja zaposlenih. Ustanovila je skupino za zdravje, organizirala izpolnjevanje vprašalnikov IDTS ter pripravila program promocije zdravja. KSJS je s Splošno bolnišnico Novo mesto sklenila posebno pogodbo o sodelovanju ter pokrila materialne stroške izvajanja projekta v SB Novo mesto.

2. Organizacija in koordinacija aktivnosti

Partnerji so se sestali na uvodnem delovnem srečanju, 23.5.2013, kjer so se dogovorili o vsebinskih sklopih in ciljih projekta ter pripravi prijave in na 8 sestankih konzorcija partnerjev v času izvajanja projektnih aktivnosti, ki so bili namenjeni spremljavi izvajanja in dogovarjanju o nadaljnjih aktivnostih. Partnerji so 17. 9. 2013 z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije podpisali Pogodbo o sofinanciranju projekta Z znanjem do zdravja v višini 30.000,00 Eur ter nato še medsebojno Pogodbo o partnerskem sodelovanju pri projektu, s katero so določili nosilca projekta in medsebojne obveznosti in odgovornosti pri izvajanju projekta. Konzorcij partnerjev je nato sprejel načrt aktivnosti in nosilcev posameznih nalog ter načrt finančne delitve sredstev. Koordinacijo aktivnosti, ki je obsegala sklicevanje in vodenje sej konzorcija, vodenje zapisnikov, komunikacijo z zunanjim izvajalcem, organizacijo usposabljanj, obveščanje članstva in javnosti ter poročanje je prevzela KSJS.

Priloge:

- Zapisniki sestankov konzorcija (8x)
- Pogodba o sodelovanju partnerjev v izvedbi projekta »Z znanjem do zdravja zaposlenih«
- Pogodba o sodelovanju pri izvajanju projekta »Z znanjem do zdravja zaposlenih« med KSJS in Splošno bolnišnico Novo mesto
- Načrt promocije zdravja
- Pregled ključnih rezultatov projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih

3. Cilji in namen projekta

V skladu z razpisom je konzorcij partnerjev pripravil vsebinski koncept projekta. Namen projekta je bil:

- Sindikalne predstavnike usposobiti za proaktivno promocijo zdravja in sicer v organizacijah, oz. dejavnostih z visokimi stopnjami absentizma v Sloveniji.
- Izvedba primera dobre prakse ter posledično zmanjševanje absentizma v Splošni bolnišnici Novo mesto (preko 1000 zaposlenih).
- Pridobiti relevantne empirične podatke za pripravo strokovnih podlag za odločanje o ukrepih za promocijo zdravja na nivoju organizacije.

Prijavljeni projekt je ustvaril nov model, ki je delojemalski strani pomagal pri proaktivni promociji zdravja na delovnem mestu. Tako je uporaben ne le za sindikate, pač pa tudi svete delavcev v organizacijah in druge odgovorne strokovnjake, ki se srečujejo s promocijo zdravja na delovnem mestu (odgovorni za varstvo, kadrovski strokovnjaki, itd). Model je predstavljen v prilogi.

Prav v javnem sektorju so bile v zadnjih obdobjih v posameznih javnih zavodih zabeležene izredno visoke stopnje bolniških odsotnosti kot posledica povečanih tveganj in psihosocialnih obremenitev, kar ima neposredne posledice na večanje stroškov dela in dodatno prekomerno obremenjevanje javnih

uslužbencev, ki morajo pogosto dodatno prevzemati dela odsotnih sodelavcev. Konzorcij je zato prijavil projekt, s katerim bi širil znanje o zdravju, spodbujal komuniciranje med zaposlenimi in vodstvi javnih zavodov, informiral in promoviral zdravje v večjem številu pilotnih organizacij s področja zdravstvenega varstva, socialnega varstva, šolstva in pravosodja.

Vendar je komisija za izbor projektov pri ZZS bistveno omejila obseg sredstev za projekt, kar je imelo za posledico, da so bile vse bistvene aktivnosti za promocijo zdravja izvedene v velikem javnem zdravstvenem zavodu (Splošna bolnišnica Novo mesto), diseminacija rezultatov pa je potekala v delavnicah in seminarjih tudi za vodstva in sindikalne zaupnike drugih sindikatov, članov KSJS. Čeprav so bili cilji projekta zoženi in omejeni na izpeljavo primerov dobre prakse v enem samem javnem zavodu s področja zdravstva Splošni bolnišnici Novo mesto pa je dosežen učinek širši, ker je bilo izpeljano usposabljanje za večje število sindikalnih zaupnikov Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije in tudi sindikalnih zaupnikov nekaterih drugih sindikatov, članov KSJS.

Priloga:

- Podroben vsebinski opis projekta
- Model proaktivne vloge delavskih predstavnikov (dr. Klemen Podjed)
- Prezentacije projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih (2x power point) dr. Klemen Podjed, Mojca Koren in mag. Bernarda Potočnik

4. Vsebinski povzetek Izvršenih aktivnosti

a) Usposabljanje sindikalnih predstavnikov za proaktivno vlogo pri promociji zdravja

Aktivnosti, ki so bile namenjene neposredno usposabljanju predstavnikov sindikatov javnega sektorja, ki so združeni v Konfederaciji sindikatov javnega sektorja za proaktivno vlogo pri promociji zdravja na delovnem mestu so obsegale delavnice in predavanja na seminarjih, ki so jih organizirala vodstva posameznih sindikatov v letu 2014. Usposabljanje na temo Proaktivni pristop k promociji zdravja na delovnem mestu je izvajal Inštitut za produktivnost d.o.o. in so bila izvedena za večje število sindikalnih zaupnikov:

- 11. marca 2014 na Policijski akademiji Tacen za Policijski sindikat Slovenije. Udeležilo se je 72 sindikalnih zaupnikov
- 18. marca 2014 v Rimskih toplicah za Glavni odbor Sindikata vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije. Udeležilo se ga je 53 sindikalnih zaupnikov
- 14. in 15. aprila 2014 v Portorožu za Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije. Udeležilo se je 35 sindikalnih zaupnikov
- 21. 10. 2014 v Kongresnem centru Four points by Sheraton, Ljubljana Mons je bila opravljena predstavitev Načrta promocije zdravja v SB Novo mesto (S. Klemenčič). Udeležilo se je 23 sindikalnih zaupnikov Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije

Udeležencem so bile predstavljene možnosti za proaktivno vlogo sindikalnih predstavnikov ter uveljavljeni pristopi k promociji zdravja na delovnem mestu in primeri dobre prakse v EU in Sloveniji. Seznanili so se tudi z obvladovanjem psihosocialnih tveganj na delovnem mestu in obveznostmi vodstev na področju promocije zdravja. Spoznali so orodja za učinkovito komunikacijo sindikalnih predstavnikov z vodstvom in razlogi, zakaj se promocija zdravja plača. Projekt in rezultati projekta so bili predstavljeni in obravnavani na več sejah predsedstva Konfederacije sindikatov javnega sektorja, ki predstavlja najožje vodstvo konfederacije. Članica Skupine za zdravje v SB Novo mesto Sabina Klemenčič je predstavila

Načrt promocije zdravja v SB Novo mesto sindikalnim zaupnikom Sindikata zdravstva in socialnega varstva.

Skupno se je usposabljanj, brez udeležencev usposabljanj v SB Novo mesto udeležilo preko 200 sindikalnih zaupnikov. Vsi so prejeli gradivo v pisni obliki in lahko aktivno sodelovali v razpravi na predstavljene teme.

Priloge:

- Poročilo z usposabljanj sindikalnih zaupnikov (dr. Klemen Podjed)
- Smernice za proaktivno delovanje sindikalnih zaupnikov za promocijo zdravja za SZSVS, SVIZ, PSS
- Vabila in liste prisotnosti na usposabljanjih PSS, SVIZ, 2 x SZSVS
- Ocene zadovoljstva z izvedbo usposabljanj PSS, SVIZ, SZSVS

b) Coaching program – usposabljanje za vodenje razgovorov glede absentizma in zdravja

V okviru projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih so bile izvedene delavnice na temo timski coaching za člane Skupine za zdravje v SB Novo mesto in coaching za vodje. S coaching programom je izvajalec Glotta nova želel opolnomočiti vodje in tudi člane skupine za zdravje, da bi znali sprejemati odločitve v zvezi z promocijo zdravja na delovnem mestu in za njih prevzemati odgovornost. Program usposabljanja za vodje Veščine coachinga za vodje je vseboval dva modula po 1 dan (2x 1 dan) in Veščine coachinga na delovnem mestu. Skupno je usposabljanje za coaching obsegalo 2 x po 1 dan za vodje in tri krat timski coaching po 1 dan za člane Skupine za zdravje. Ta skupina se je urila tudi v veščinah coachinga na delovnem mestu. Glotta nova je izvedla tudi individualni coaching za 11 oseb v obsegu 11 ur kot je bila velika Skupina za zdravje. Glotta nova je pripravila tudi vprašalnik za udeležence in izvedla evalvacijo usposabljanja za Skupino za zdravje, katere povzetki so priloženi.

Priloge:

- Poročilo o izvedbi aktivnosti v projektu Z znanjem do zdravja zaposlenih (izvajalec Glotta nova d.o.o.)
- Veščine coachinga za vodje, mag. Bernarda Potočnik (pisno gradivo, junij 2014)
- Timski coaching, mag. Bernarda Potočnik (pisno gradivo, januar 2014)
- Liste prisotnosti: 1x Veščine coachinga za vodje, 3x Timski coaching, 2x individualni coaching

c) Primeri dobre prakse promocije zdravja v SB Novo mesto

Konzorcij partnerjev v projektu je na predlog Sindikata zdravstva in socialnega varstva, ki je član KSJS izbral SB Novo mesto kot pilotno organizacijo za izvedbo določenih aktivnosti za promocijo zdravja na delovnem mestu. SB Novo mesto je v zadnjem obdobju zabeležila 14 % absentizem zaposlenih, kar jo uvršča med zavode z najvišjo odsotnostjo zaposlenih. S SB NM je bila sklenjena posebna pogodba o sodelovanju v projektu ter pokrivanju materialnih stroškov izvajanja projekta. Z vodstvom b in sindikatom SB NM je bil 11.12. 2013 organiziran uvodni sestanek, na katerem so partnerji v projektu predstavili cilje projekta in predvidene aktivnosti. Splošna bolnišnica NM je nato določila koordinatorko aktivnosti in izbrala štiri poklicne skupine zaposlenih, s katerimi je bila izvedena analiza obremenitev na delovnem mestu.. SB NM je prav tako določila člane Skupine za zdravje in določila termine usposabljanj za coaching vodij in članov skupine za zdravje. Skupino za zdravje sestavljajo najbolj odgovorne osebe iz vodstva bolnišnice, sindikalni predstavnik, odgovorni predstavnik za varnost in zdravje pri delu in zunanji strokovnjaki. Skupina za zdravje je pripravila program aktivnosti po posameznih korakih, ki so obsegali analizo stanja, pripravo programa promocije zdravja, usposabljanje vodij in članov skupine za zdravje in spremljanje ter evalvacijo izvedenih ukrepov.

Analiza obremenitev zaposlenih

Analizo stanja je izvedel Družbeno-medicinski inštitut ZRC SAZU. Obsegala je analizo obremenitev na delovnem mestu, ki jih doživljajo zaposleni zaradi različnih obremenitev, vključno s psihosocialnimi tveganji. Uporabljen je bil poseben instrument IDTS – Orodje za prepoznavanje obremenitev na delovnem mestu. K anonimnemu in prostovoljnemu izpolnjevanju vprašalnika so bili povabljeni zaposleni iz 4 poklicnih skupin in sicer zdravnik – specialist, diplomirana medicinska sestra (diplomiran zdravstvenik), srednja medicinska sestra in tehnik zdravstvene nege ter podporno osebje (strežnice, vozniki, bolničarji). Odziv je bil zadovoljiv, saj je vprašalnik znotraj poklicne skupine izpolnilo v povprečju 46,8 % zaposlenih. Profil obremenitev je bil izdelan na osnovi ocen, ki so jih zaposleni s pomočjo 5-stopenjske lestvice podali na 130 trditev oz. v kolikšni meri se strinjajo z njimi.

Največji povprečni obseg obremenitev je bil zaznan pri poklicni skupini diplomirana medicinska sestra-diplomirani zdravstvenik, sledila pa mu je poklicna skupina srednja medicinska sestra – tehnik zdravstvene nege. Kot največjo obremenitev so v vseh poklicnih skupinah navedli vlogo in odgovornost v organizaciji – pri delu z ljudmi, nato urnik dela in nato delovne obremenitve oz. hitrost dela. Analiza delovnih obremenitev je dala še vrsto zanimivih ugotovitev o vplivih na zdravje na delovnem mestu v okolju kot je velik javni zavod, ki izvaja zdravstvene storitve, kar ta lahko uporabi za pripravo preventivnih ukrepov oz. programa zdravja zaposlenih.

Družbeno medicinski inštitut je rezultate analize 24.3.2014 najprej predstavil partnerjem projekta in nato 5. 5. 2014 vodstvu bolnišnice, predstojnikom glavnim in odgovornim medicinskim sestram, vodjem služb in oddelkov ter skupini za zdravje.

Ugotovitve analize so bile podlaga za izdelavo načrta promocije zdravja na delovnem mestu v SB Novo mesto, ki jo je pripravila skupina za zdravje. Načrt promocije zdravja je dokument SB Novo mesto, vendar je predstavnica sindikata SB Novo mesto ugotovitve iz analize obremenitev zaposlenih in načrt promocije zdravja v SB Novo mesto predstavila tudi na letnem izobraževalnem seminarju za sindikalne zaupnike Sindikata zdravstva in socialnega varstva Slovenije v 21. 10. 2014 v hotelu Mons v Ljubljani. Za izvedbo programa je odgovorna SB Novo mesto, ki bo pri tem uporabila strokovno znanje skupine za zdravje, pridobljeno na usposabljanjih v okviru projekta in tudi pomoč zunanjih strokovnjakov.

Priloge:

- Presoja obremenitev pri zaposlenih v SB Novo mesto, Družbeno-medicinski inštitut ZRC SAZU, brošura (dr. Liljana Šprah, Barbara Dolenc), maj 2014
- Presoja obremenitev pri zaposlenih v Splošni bolnišnici Novo mesto – Predstavitev preliminarnih rezultatov analize z instrumentom IDTS projektni skupini, brošura, DMI ZRC SAZU, 24. 3. 2014 (dr Liljana Šprah, Barbara Dolenc)
- Predstavitev rezultatov Presoje obremenitev zaposlenih v Splošni bolnišnici Novo mesto, dr. Liljana Šprah, 5.5. 2014
- Zapisnik predstavitve rezultatov analize obremenitev zaposlenih v SB Novo mesto, 5.5. 2014

Podpora Skupini za zdravje v SB Novo mesto oz. izdelava načrta (dr. Klemen Podjed)

Dobra praksa zahteva, da načrt promocije zdravja pripravi organizacija sama, ne da jim ga, na primer, na pladnju ponudi zunanji izvajalec. Izdelava dobrega načrta je precejšen izziv. Zato so partnerji v konzorciju nudili pilotni organizaciji naslednjo podporo:

1. Pripravljen je bil načrt izvedbe programa promocije zdravja – kako se smiselno pripraviti za kvalitetno in čim bolj gladko izvedbo projekta.
2. V pilotni organizaciji, Splošni bolnišnici Novo Mesto, sta bila izpeljana dva sestanka ter dve predavanji na temo promocije zdravja na delovnem mestu. Prisotni so bili prisotni tako predstavniki Splošne bolnišnice Novo Mesto, vključno z direktorico Miro Retelj, kot tudi predstavniki vseh partnerjev.
3. V Splošni bolnišnici Novo Mesto je bila ustanovljena in pričela z delom skupina za zdravje. Prav tako je potekalo redno sestajanje partnerjev v konzorciju projekta.
4. Družbeno-medicinski inštitut pri ZRC SAZU (dr. Lilijana Šprah) je izvedel poglobljeno analizo stanja zdravja. Uporabljeno je bilo *Orodje za prepoznavanje obremenitev na delovnem mestu in oceno poklicnega stresa ter njegovih škodljivih posledic (skrajšano **Instrument IDTS**)*, ki je prilagojeno uporabi v slovenskem prostoru. V pilotni organizaciji je skupina za zdravje zbrala tudi druge podatke, potrebne za kvalitetno analizo stanja zdravja.
5. Izpeljana so bila tri celodnevna coaching usposabljanja oziroma srečanja za člane skupine za zdravje ter eno dvodnevno usposabljanje za uvodne veščine coachinga za vodstvo. Usposabljanja je izvajala mag. Bernarda Potočnik iz Glotta Nova.
6. V pomoč delu skupine je dr. Klemen Podjed pripravil Priročnik za izdelavo načrta promocije zdravja in predstavil ključna izhodišča za spremljanje in ocenjevanje programov promocije zdravja.
7. Pripravljen je bilo ogrodje načrta promocije zdravja, ki je vključevalo vse elemente in ključne napotke za pripravo konkretnih vsebin.
8. 10.9.2014 je bilo izveden sestanek - moderiranje in coaching, za izdelavo načrta promocije zdravja, v izvedbi dr. Klemena Podjeda iz Inštituta za produktivnost. Na tem srečanju so bili združeni do tedaj obstoječi rezultati, ter določene prioritete, ključne aktivnosti in osnovna izhodišča za pripravo ostalih elementov načrta.
9. Pripravljen osnutek načrta promocije zdravja je bil pregledan s strani konzorcija izvajalcev in podani so bili predlogi dopolnitev in izboljšav načrta.
10. Izpeljani sta bili še dve delavnici upravljanja stresa in odnosov na delovnem mestu, ki sta promovirali zdrav način življenja in dela.

Delavnice s področja zdravja zaposlenih

Dr. Klemen Podjed je v SB NM izvedel dve celodnevni delavnici z naslovom Upravljanje s stresom in odnosi na delovnem mestu. Ključni elementi vsebine so bili:

- 1) Narava stresa – epidemije sodobnega časa
- 2) Izgorevanje na delovnem mestu
- 3) Dihalne tehnike za hitro umirjanje
- 4) Kako lahko s pomočjo uma upravljamo s stresom
- 5) Zdrava organizacija časa
- 6) Reševanje zahtevnih situacij in komunikacija s pacienti.

Usposabljanj se je udeležilo preko 40 zaposlenih. Delavnice so omogočale osebni pristop ter posvečarnje vsakemu udeležencu posebej, saj je ključno, da se npr. tehnik upravljanja stresa naučimo pravilno izvajati. Udeleženci so podali visoke ocene o koristnosti in kvaliteti izvedbe. Več informacij je na voljo tiskanih materialih oz. elektronski verziji poročila projekta.

Priloge:

- Priročnik za izdelavo načrta promocije zdravja na delovnem mestu , dr. Klemen Podjed , maj 2014
- Vsebina načrta promocije zdravja v SB Novo mesto , dr. Klemen Podjed (prezentacija)
- Spremljanje in ocenjevanje programov promocije zdravja, dr. Klemen Podjed
- Predlog vsebin za delavnico : Upravljanje s stresom in komunikacija z zaposlenimi za SB Novo mesto
- Upravljanje s stresom in odnosi na delovnem mestu (p.p. prezentacija delavnice v SB Novo mesto), dr. Klemen Podjed
- Cilji projekta in koristi za SB Novo mesto (pisno gradivo), dr. Klemen Podjed

5. Ciljne javnosti, obveščanje in diseminacija rezultatov projekta

Kot ciljna javnost projekta so bili opredeljeni predvsem člani sindikatov, ki so vključeni v Konfederacijo sindikatov javnega sektorja Slovenije. Sindikalni zaupniki sindikatov ZSVS , PSS, SVIZ so se s cilji promocije zdravja na delovnem mestu in strokovnimi podlagami seznanjali neposredno na seminarjih. Sindikalni zaupniki sindikata zdravstva in socialnega varstva so bili celo posebej seznanjeni z rezultati presoje obremenitev zaposlenih v SB in elementi načrta promocije zdravja v SB Novo mesto. Vsi sindikati, člani KSJS so bili z namenom projekta in rezultati projekta seznanjeni preko obvestil predsedstva KSJS, ki je obveščalo s svojimi obvestili, zapisniki in na spletni strani KSJS pod posebno rubriko projekta Z znanjem do zdravja.

Druga ciljna skupina so zaposleni v SB Novo mesto. S projektom so bili neposredno seznanjeni člani vodstva, člani skupine za zdravje in vodstvo sindikata. Več kot 300 zaposlenih je izpolnjevalo vprašalnik prepoznavanja obremenitev na delovnem mestu. V glasilu SB Novo mesto Vizita so bili objavljeni 3 članki na teme iz projekta.

Obveščanje je potekalo tudi z objavo člankov v glasilih sindikatov (Obtok) ter na spletnih straneh sindikatov KSJS. Obsežen članek je bil objavljen v strokovnem glasilu Ekonomska demokracija, obvestila o projektu pa tudi na socialnih omrežjih.

Poleg tega je pilotna organizacija pridobila besedilo predstavitve projekta, za potrebe vodstva, s katerim je vodstvo obvestilo zaposlene o projektu, in sofinancerju ZZS.0020.

1. Diseminacija na spletu: spletna stran projekta: <http://www.znanje-zdravje.eu/>

Spletna stran vključuje informacije o projektu ter ključne rezultate usposabljanj, vključno z nekaterimi materiali usposabljanj.

2. Facebook: <https://www.facebook.com/pages/Z-znanjem-do-zdravja-zaposlenih/191929014343591>

Na Facebook so bile objavljane informacije o vsebini projekta ter tekoče novice in informacije, povezane z pilotno organizacijo, delom konzorcija oziroma promocijo zdravja na splošno.

3. spletne strani partnerjev v projektu, npr:

- Inštitut za produktivnost: <http://www.produktivnost.si/projekt-zzs/>
- itd

Na straneh partnerjev konzorcija se nahajajo ključne informacije o projektu (tudi v angleškem jeziku)

4. Google Plus: <https://plus.google.com/110902728319834728678/posts>

Na Google plus se nahaja nekaj ključnih informacij in novic o projektu.

5. LinkedIn:

https://www.linkedin.com/company/2853314?trk=vsrp_companies_cluster_name&trkInfo=VSRPsearchId%3A178326201415009691842%2CVSRPtargetId%3A2853314%2CVSRPcmpt%3Acompanies_cluster

Za izvajanje diseminacije po spletu je bil izdelan tudi načrt. Za splet smo pripravili tudi kratko informacijo v angleščini (gl. npr. <http://www.produktivnost.si/with-knowledge-to-healthy-employees/>).

Poleg navedenih medijev smo o projektu Z znanjem do zdravja zaposlenih poročali tudi ob drugih priložnostih, npr. usposabljanjih sindikatov, izvedbi delavnic v SB NM, ter tudi ob drugih priložnostih, npr. usposabljanjih za člane svetov delavcev (dr. Podjed, Bled, 21.10.2014), usposabljanja promocije zdravja v drugih organizacijah (Količevo Karton, Papirnica Vevče, Papirol), itd. Širjenje informacij o projektu se torej nadaljuje tudi po koncu projekta.

Priloge:

- Besedilo promocije zdravja ZZS projekta za potrebe vodstva, dr. Klemen Podjed
- Članek Promocija zdravja zaposlenih v Splošni bolnišnici Novo mesto (Vizita, glasilo SB NM, dr. Klemen Podjed)
- Članek Timski coaching – učinkovita podpora pri promociji zdravja zaposlenih (Vizita, glasilo SB NM, mag Branka Potočnik)
- Članek Projekt promocije zdravja na delovnem mestu Z znanjem do zdravja zaposlenih (Obtok, glasilo SZSVS, Vladimir Tkalec)
- Članek Proaktivni pristop k promociji zdravja na delovnem mestu (Ekonomska demokracija, dr. Klemen Podjed)
- Članek Ugotovitve presoje obremenitev zaposlenih v SB Novo mesto (Vizita, glasilo SB Novo mesto), dr. Liljana Šprah)
- Obvestila na spletnih straneh : KSJS, PSS, SVIZ, SZSVS, SDZNS
- Drugo (gl. tudi diseminacija projekta)

6. Spremljanje in evalvacija

V okviru projekta je Glotta nova izdelala vprašalnik in opravila evalvacijo usposabljanja vodstev in članov skupine za zdravje ter na ta način ocenila zadovoljstvo dveh ciljnih skupin v SB Novo mesto. Kvantitativna ocena pokaže, da je bilo v neposredno usposabljanje za promocijo zdravja na delovnem mestu vključenih več kot 200 članov sindikatov in njihovih vodstev in več sto zaposlenih v SB Novo mesto. Multiplikativen učinek je bil tudi preko ogledov spletnih strani in člankov v strokovnih glasilih in sindikalnih informacijah. Dr. Klemen Podjed je opravil tudi evalvacijo usposabljanja Upravljanje s stresom in zbral odgovore udeležencev v posebnem evalvacijskem zbirniku.

Priloge:

- Evalvacijsko poročilo o izvedbi evalvacij Skupine za zdravje, Thomas Berger, Glotta nova
- Evalvacijski zbirnik, 4. in 5. 6. 2014: Veščine coachinga za vodje, Glotta nova
- Evalvacijski zbirnik, 26.9. 2014: Upravljanje s stresom in odnosi, dr. Klemen Podjed
- Kontrolna lista korakov za program PZD

Predstavitev ZZS kot financerja projekta

Partnerji v projektu so dosledno na vseh dokumentih, vabilih, člankih, spletnih straneh in power point prezentacijah dosledno navajali: Projekt Z znanjem do zdravja zaposlenih je na podlagi Javnega razpisa za sofinanciranje projektov za promocijo zdravja na delovnem mestu v letu 2013 in 2014 finančno podprl Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Izvajalci so poudarjali, da ZZS s tem namenja določena finančna sredstva zdravstveni preventivi.

7. Ocena prispevka projekta k uresničevanju splošnih in posebnih ciljev zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja.

Projekt Z znanjem do zdravja zaposlenih je bil v prvi vrsti namenjen dvigu ozaveščenosti zaposlenih o potrebi zdravstvene preventive in varnosti ter zdravja na delovnem mestu v inštitucijah javnega sektorja. Mnogi projekti na področju varnosti pri delu in zdravem delovnem okolju so bili v preteklosti namenjeni gospodarskim resorjem in predvsem delavcem v proizvodnih in storitvenih podjetjih, kar je prav gotovo prispevalo k zmanjšanju absentizma in boljšim zdravstvenim kazalcem v teh dejavnostih. Zelo malo ali nič pozornosti pa je financer doslej posvečal problemom delovnih pogojev v javnih zavodih, v katerih delajo javni uslužbenci, med temi večinoma ženske kot je primer v zdravstvenem varstvu. Visok absentizem zaposlenih v javnih bolnišnicah (SB NM 14 %) pomeni direktno povečevanje stroškov za bolnišnično dejavnost in vpliva na delovne obremenitve zaposlenih, ki morajo pogosto opravljati dodatno in nadurno delo namesto odsotnih sodelavcev. Zato je sindikat zavestno predlagal projekt, s katerim bi prispevali k večji osveščenosti zaposlenih najprej v zdravstvu, o pomenu zdravja in dobrega počutja zaposlenih v javnih zdravstvenih zavodih kot so bolnišnice.

Projekt je zanesljivo prinesel koristi za SB Novo mesto. Na primeru analize obremenitev in tveganj za štiri poklicne skupine lahko vodstvo in sindikat ugotovita glavne razloge za absentizem in slabo počutje na delovnem mestu in pripravita načrt promocije zdravja. Izvajalci v projektu so vodstvu in zaposlenih, predvsem pa skupini za zdravje nudili vso potrebno podporo pri pripravi načrta promocije zdravja. Projekt je omogočil usposabljanje vodij za ustrezno ravnanje pri obravnavi pogostih odsotnosti zaradi bolezni. Raven zavedanja o potrebi za več zdravja se je v SB NM zanesljivo dvignila in se bo v prihodnje odrazila v manjšem absentizmu in boljšem počutju na delovnem mestu.

Kot rezultat projekta moramo oceniti SB Novo mesto kot primer dobre prakse oz. model, ki ga je možno širiti tudi v ostale javne bolnišnice oz. zdravstvene zavode. Predstavlja učinkovit pristop za promocijo zdravja na delovnem mestu in zmanjšanje odsotnosti z dela v dejavnosti zdravstva. Poleg zaposlenih v SB Novo mesto so bili v usposabljanja o promociji zdravja in delavnice vključeni tudi sindikalni zaupniki drugih skupin javnih uslužbencev kot so policisti, vzgojitelji, učitelji in drugi zaposleni v javnem sektorju. Izvajanje projekta pomeni premik tudi za sindikate javnega sektorja, ki se v preteklosti niso ukvarjali s problemi zdravja svojega članstva in skupnih aktivnostih za promocijo zdravja na delovnem mestu. Pomemben vidik je tudi sodelovanje sindikata in vodstva javnega zavoda pri analizi problema obremenitev in pripravi načrta promocije zdravja. V prihodnosti lahko pričakujemo povečano aktivnost pri promociji zdravja v vseh javnih zavodih in s tem javnofinančne učinke. Kot je ocenil direktor ZZS dr. Samo Fakin ne predstaviti enega od projektov za promocijo zdravja na delovnem mestu gre za dobro naložen denar iz zdravstvenega zavarovanja.

Projekcija možnih, oz. pričakovanih dolgoročnih učinkov izvedbe projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih

Ključni cilj sofinanciranja ukrepov promocije zdravja na delovnem mestu s strani ZZZS je zmanjšanje stroškov absentizma, ki jih nosi ZZZS.

Inšpektorat RS za delo navaja, da je leta 2012 le okoli 5 % slovenskih organizacij imelo načrt in izvajalo aktivnosti na področju promocije zdravja (Markota, 2012). Hkrati finančno breme zdravstvenega absentizma v obdobju od 2000 do 2010 konstantno raste, in sicer z 224 mio € v letu 2000 na 439 mio EUR v 2010, znesek vseh nadomestil plač na aktivno osebo pa z 280 €/osebo v 2010 na 527 €/osebo v 2010 (Občasnik ZZZS, 2011).

V okviru projekta smo izvedli vrsto aktivnosti za doseganje tega cilja. Hkrati pa dobra praksa kaže, da se konkretni rezultati tovrstnih ukrepov pokažejo na daljši rok, v obdobju 3 - 5 let. V takšnem razdobju je možno primerjati kazalnike bolniškega staleža in ostale z zdravjem povezane kazalnike ter sklepati na uspešnost posameznih ukrepov. Učinke lahko predvidevamo na osnovi študij, podatkov oziroma dobre prakse, ki obstajajo na tem področju. V nadaljevanju predstavljamo nekaj tozadevni pregled. Ker je bil projekt promocije zdravja dobro izveden, pilotne organizacije pa sta dobro sodelovali, lahko pričakujemo dobro rezultate.

Promocija zdravja pri delu je ena najbolj donosnih vlaganj. Podatki o ekonomski upravičenosti programov promocije zdravja na delovnem mestu kažejo na visoko donosnost tovrstnih programov. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu navaja, da **vsak vložen EUR v promocijo zdravja na delovnem mestu povrne 2,5-4,8 EUR**, preko zmanjšanja stroškov bolniške odsotnosti, fluktuacije, višje produktivnosti in drugih razlogov. Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa (UKC Ljubljana) navaja, da se lahko med udeleženci programov promocije zdravja **odsotnost z dela zmanjša za 12-36 %** (KIMDPŠ, 2012). Takšno zmanjšanje zagotavlja visoke prihranke, ki se jih da izračunati in vrednotiti. Evropska agencija za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev EUROFOUND pa med koristmi programov promocije zdravja navaja tudi zvišanje produktivnosti za do 20 % (Eurofound, 2011).

Na področju obvladovanje stresa obstaja izvrstna švicarska raziskava oz. projekt SWING, ki ugotavlja, da se podjetjem splača vlagati v preprečevanje stresa. Shulte-Abel in Weber navajata, da so zaposleni, ki doživljajo močan stres, do 10 % manj produktivni od sodelavcev z enako obremenitvijo, kar pilotne organizacije v povprečju stane do 6.400 € na leto, na zaposlenega. V povprečju je 25 % udeležencev projekta SWING zmanjšalo stopnjo stresa in povečalo produktivnost. Z ustreznimi ukrepi se je pri zaposlenih, najbolj obremenjenih s stresom, **odsotnost z dela zmanjšala za 1,7 dneva na leto. Povprečno tako v osmih podjetjih na zaposlenega samo zaradi manjše odsotnosti z dela privarčujejo 480 €/leto**. Investicija v ukrepe obvladovanja stresa je v 2,5 leta trajajočem projektu znašala 604 € na zaposlenega, povprečni letni donos na zaposlenega pa dosegel 156 € na leto. To pomeni, da se investicija povrne najkasneje v petih letih, pri čemer avtorji raziskave navajajo, da gre za konzervativno oceno (Shulte-Abel, Weber, 2011).

Zaključne ugotovitve

Obstaja širok nabor študij in raziskav, ki potrjujejo visoko donosnost programov promocije zdravja na delovnem mestu. Projekt smo izvedli skladno s priporočili dobre prakse, ocenjujemo tudi, da smo za pilotno organizacijo izbrali pravo organizacijo, ki bo sposobna koristiti tega projekta ohranjati oziroma nadgrajevati tudi v prihodnje. Ob upoštevanju, da je diseminacija v okviru tega projekta zelo močna, lahko pričakujemo visok donos na sredstva, ki jih je sofinanciral ZZZS, preko znižanja stroškov absentizma v pilotni organizaciji, ter tudi drugih organizacijah, ki bodo imele koristi od tega projekta.

Navedena literatura:

- 1) Bettina Shulte-Abel, Lukas Weber: Aktiv und wirksam gegen Stress. Organisator 12/11-9 (2011);
- 2) EU-OSHA: <https://osha.europa.eu/sl/front-page>
- 3) UKC: Priročnik Zdravi delavci v zdravih organizacijah, KIMDPŠ pri UKC Ljubljana, 2012
- 4) EUROFOUND: Links between quality of work and performance, Oxford Research, 2011

8. Finančno poročilo in dokumentacija

Pregled realizacije stroškov od 17.9. 2013 do 10.11. 2014

Stroški	KSJS	ZRC SAZU	INŠTITUT ZA PRODUKTIVNOST	GLOTTA NOVA	Skupaj
A) Stroški storitev					
1. Redno zaposleni (bruto plače)	4.471,82 €	7.039,43 €	5.101,89 €	6.242,96 €	
1.1. Prispevki in davki delodajalca	621,08 €	1.041,38 €	821,18€	897,86 €	
2. Pogodbeno delo (v bruto znesku)	1.500,00 €				
3. Avtorski honorarji (v bruto znesku)					
4. Nagrade prostovoljcem					
B) Izdatki za blago in storitve					
6. Pisarniški material	435,58 €		174,37 €	127,51 €	
7. Najem prostorov in tehničnih sredstev			151,74 €		
C) Neposredni stroški za izvajalce					
8. Potni stroški	53,80 €		940,58 €	489,98 €	
9. Dnevnice			36,26 €	28,81 €	
D) Produkcijski stroški (publikacije, spletne strani, ...)			125,84 €		
E) Stroški promocije in oglaševanja			183,00 €		
F) Ostali stroški					
10. Posredni stroški poslovanja (režijski stroški, vzdrževanje poslovnih prostorov, stroški telefona, ISDN, ADLS, računalniško vzdrževanje)	1.770,45 €		545,14 €	293,69 €	
11. Stroški za reprezentanco	238,17 €				
SKUPAJ (A+B+C+D+E+F)	9.090,90 €	8.080,81 €	8.080,00 €	8.080,81 €	33.332,52 €
Pogodbeni znesek	9.090,90 €	8.080,81 €	8.080,81 €	8.080,81 €	33.333,33 €
Vir financiranja: ZZS	8.181,81 €	7.272,73 €	7.272,73 €	7.272,73 €	30.000,00 €
Lastni vir financiranja	909,09 €	808,08 €	808,08 €	808,08 €	
Razlika	- €	- €	+ 0,81 €	- €	+ 0,81€

1. **KSJS:** Stroški projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih zajemajo plačilo za delo redno zaposlenih na KSJS v okviru projekta in sicer generalnega sekretarja Vladimirja Tkalca in tajnice Sanje Bukač. Skupni znesek znaša 5.093,97 EUR. Projektne aktivnosti so potekale v pilotni organizaciji projekta in sicer Splošni bolnišnici Novo Mesto, ki je izvajala aktivnosti v skladu s Pogodbo o sodelovanju z dne 27. 1. 2014. KSJS je poravnala materialne stroške izvajanja projekta v višini 1500,00 Eur.

V projektu smo uveljavljali tudi posredne stroške v skladu z dejansko nastalimi stroški v sorazmernem deležu izvajanja projekta glede na celotno poslovanje KSJS. Sem sodijo storitve telefona, vzdrževanja poslovnih prostorov, povezav ADSL in ISDN, vzdrževanja računalniške opreme in računovodskih storitev. Skupni znesek znaša 1.770,45 EUR. Stroški za pisarniški material (435,58 EUR), za reprezentanco v okviru sestankov projektnega sveta (237,10 EUR) in potni stroški za službeno pot Vladimirja Tkalca v Novo mesto predstavljajo preostali del skupnih stroškov projekta, ki je v deležu 90 odstotkov financiran s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ostalo iz lastnih sredstev KSJS.

Priložena dokumentacija zajema pregled stroškov po kategorijah stroškov, fotokopije računov, zahtevka za plačilo SB Novo Mesto in potni nalog Vladimirja Tkalca št. 5/2014.

- 2. Inštitut za produktivnost d.o.o.:** Na projektu je sodeloval dr. Klemen Podjed in njegovi ključni rezultati zajemajo: podpora delu skupine za zdravje, izvedba dveh celodnevni delavnic, usposabljanje za izdelavo načrta v SBNM, priprava gradiva in izvedba več usposabljanj sindikalnih zaupnikov, sodelovanje v projektni skupini, priprava vrste gradiv (Priročnik za izdelavo načrta promocije, več člankov, gradiva usposabljanj, dokumenti za delo konzorcija, promocija projekta na spletu itd.). Gradiva Inštituta za produktivnost se nanašajo v prilogi. Promocijski in produkcijski stroški zajemajo izdelavo spletnih strani in promocijo na socialnih omrežjih. Vse avtorsko delo je bilo obračunano v okviru stroška plač dr. Podjeda. Ostali stroški zajemajo ostale stroške, razdeljene po ključu razdelitve plač na stroškovno mesto SM30, ki se nanaša na ta projekt. Potni stroški odražajo prisotnost na več dogodkih v Splošni bolnišnici Novo Mesto, izvedbah usposabljanj sindikalnih zaupnikov ter srečanj projektne skupine. Drugi manjši stroški so stroški blaga in storitev (predvsem pisarniški material) ter del najemnine poslovnega prostora.
- 3. Družbeno – medicinski inštitut ZRC SAZU:** DMI ZRC SAZU je izkazal dejansko porabo, to je odhodke na podlagi izvedenih ur za dve raziskovalki: dr. Liljano Šprah in Barbaro Dolenc, ki sta izvedli Analizo obremenitev pri zaposlenih v SB Novo mesto in sodelovali pri pripravi izhodišč za oblikovanje učinkovite strategije promocije zdravja in dobrega počutja na delovnem mestu. Dr. Liljana Šprah je sodelovala na predstavitvi projekta zaposlenim v SB Novo mesto ter s članki o rezultatih presoje obremenitev v glasilu SB Novo mesto Vizita. Dr. L. Šprah je izvedla še predstavitev preliminarnih rezultatov analize z instrumentom IDTS projektni skupini in posebej vodstvu bolnišnice, predstojnikom, glavnim in odgovornim medicinskim sestram ter vodjem služb in oddelkov v SB Novo mesto. Razmnoževanje gradiv v pisni obliki (vprašalniki ter končne Presoje obremenitev je za DMI opravila KSJS.
- 4. Glotta nova d.o.o.:** Stroški projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih zajemajo plačilo za delo redno zaposlenih na Glotta novi d.o.o. v okviru projekta in sicer za zaposlenega Aleša Stembergerja, mag. Bernardo Potočnik in Mojco Koren. Redno zaposleni so delali na projektu na delovnih področjih trenerstva, coachinga (mag. Bernarda Potočnik), administrativne in organizacijske podpore projektu (Mojca Koren) in internetno promocijske podpore (Aleš Stemberger). Skupni stroški dela znašajo 6.242,96 EUR za bruto plačo, ustrezen del nadomestil stroškov za prehrano in prevoz in 897,86 EUR za prispevke delodajalca na plače. Skupni znesek stroškov dela znaša 7.140,82 EUR. V projektu smo uveljavljali tudi stroške za pisarniški material v višini 127,51 EUR, potne stroške in dnevnice za zaposlene v višini 518,79 EUR. Poleg tega smo v projektu uveljavljali tudi posredne stroške v skladu z dejansko nastalimi stroški v sorazmernem deležu izvajanja projekta glede na celotno poslovanje Glotta nove d.o.o.. To so storitve telefona, elektrike, interneta ter vzdrževanja poslovnih prostorov. Skupni znesek danih stroškov znaša 293,69 EUR.

Priloge:

KSJS:

- Stroški dela od oktobra 2013 do novembra 2014 za Vladimirja Tkalca in Sanjo Bukač- izvleček iz plačnih list
- Kopije računov za pisarniški material, potne stroške in reprezentanco v zvezi s projektom v obdobju izvajanja projekta
- Kopije računov za ostale (posredne) stroške v obdobju izvajanja projekta

Inštitut za produktivnost d.o.o.:

- Plačne liste za dr. Klemna Podjeda
- Stroški za Blago in storitve – kopije računov
- Potni stroški in dnevnice- kopije potnih nalogov
- Producerski stroški
- Stroški promocije in oglaševanja
- Ostali(posredni stroški)

DMI ZRC SAZU:

- ZRC SAZU – Struktura odhodkov projekta Z znanjem do zdravja zaposlenih
- Plačne liste za dr. Liljano Šprah od 12.12.2013 do 10.10.2014
- Plačne liste za Barbaro Dolenc od 10.1. 2014 do 10. 10. 2014

Glotta nova d.o.o.:

- Plačne liste za Mojca Koren od 14. 1. 2014 do 27. 10. 2014
- Plačne liste za Bernardo Potočnik od 14. 1. 2014 do 27.10. 2014
- Plačne liste za Aleš Štemberger od 23.5. 2014 do 27.10. 2014
- Potni stroški – kopije potnih nalogov
- Stroški za blago in storitve – kopije računov

Vladimir Tkalec
generalni sekretar KSJS

Ljubljana, 4.11.2014

Rezultati projekta so dosegljivi na spletni strani www.konfederacija-sjs.si/zdravje-zaposlenih/index.php ter <http://www.znanje-zdravje.eu/>.